

Kinek lehet fontos a *Kör* léte?

Bizony, erre nagyon nehéz válaszolni. Nehéz, de első helyen nekünk kell tudatosítanunk magunkban, kik azok, akiknek érdeke fűződik az egyesület létehez, és akiktől nagymértékben függ a Magyar Környezeti Nevelési Egyesület, a *Kör* (terjedő kifejezéssel: kik a „stakeholdereink”). Ehhez a feladathoz lélekben egyszerre belül is kell lenni, meg kívül is. Nekem nagyon fontos, tehát elfogult vagyok, és azt szeretném gondolni, hogy másoknak is az. Nekünk, a *Kör*ön belül nagyon fontos, és azt szeretnénk gondolni, hogy mindenkinek az. És most ki kell lépni ebből a jó, biztonságos körből, és meg kell próbálni kívülről, felülről nézni ránk, magunkra, a mai magyar társadalomra, az emberiségre és még ennél is többre.

A tagság

„Tagtársaink”, ahogy régi egyesületek szokásait átvéve kissé régimódián lehet magunkat megnevezni, nagyon sokféle emberek. Sokuk hivatása is meg lesz a későbbiekben nevezve. De először tagjainkként kell szerepelniük. Az MKNE alapszabályban rögzített célja tagjainak, a környezeti nevelőknek segítése nemes küldetésük teljesítése közben. Legelső helyen nyilván azokat segítse e társadalmi szervezet, akik éltetik, akik működtetik, akik fenntartják, s ez a párszáz fős aktív tagsága (köztük választott tisztségviselői). Nekünk szakmai fejlődési lehetőséget, szakmai kapcsolatokat jelent, információt, kiadványokat, továbbképzéseket, programokat – és sokkal többet is. Nekünk azt a biztonságos közeget is jelenti, amelyben sokunk már ismeri egymást, amelyről legalábbis hallottunk, olvastunk, amelyben sokan ugyanazokra a vezetőkre bízták az egyesület dolgainak irányítását, amelyben hamarabb és hatékonyabban tudunk bármibe belevágni egy tagtárs oldalán, mert értékrendünk hasonló, mert már volt alkalmunk egymásnak valamiben segédkezni.

Bármennyire szeretjük a *Kört*, a feladatokat, néha bizony konfliktusba kerülünk saját magunkkal is, amikor saját rekreációnk, saját belső fejlődésünk sínyli meg a sok munkát, amit az egyesületi lét ad, kíván. (Sokan közülünk több és másfajta egyesületek tagjaként is „égetik a gyertyát”). Személyiségfejlesztő és szakmai továbbképzéseink mindig nagy lendületet adtak a további munkához.

Meg-megszólítjuk, várjuk, hívjuk újra és újra az új tagokat és azokat a régieket, akik csendesek, akik nagy néha megjelennek valamilyen rendezvényünkön, s a továbbiakban megelégszenek a *Kör* és a Módszerkosár nyújtotta információkkal, netán csak a jó cél érdekében szerveződött csapat támogatásával a tagdíjfizetés eszközén keresztül. Néha nagyon csendesek ők, harapófogóval sem tudják az aktuális vezetők kiszedni belőlük, hogy milyen további céljaik volnának az egyesületen belül. De semmi baj: így is nagy öröm, hogy az ő számukra is fontos a *Kör* létezése.

A környezeti nevelők társadalma

Hányan lehetünk? Több tízezren? Szét vagyunk szórva az országban, szinte minden településen van belőlünk legalább egy, aki magányosan küzd, és jó esetben több is, akik vagy tudnak egymásról, vagy nem. Mi, környezeti nevelők nem vagyunk mások, mint a magyar vagy bármely társadalom többsége: sok és többféle egyesületbe tömörülve képzeljük el boldogulásunkat. Csak az a baj, hogy az egyesületeink nem tudnak egymásról eléggé, nem akarnak eléggé összeszövetkezni, hogy együtt nagyobb hangunk legyen. Vannak azért kezdeményezések, vannak események, amelyekre meghívjuk egymást, vagy amelyeket éppen együttesen viszünk végbe, akár történik együttműködés aláírása arról, hogy pályázatokban, projekteken közösen, egymást támogatva veszünk részt, akár nem. Miután ilyenekben a *Kör* is aktív résztvevő volt már többször, és miután sokan több szervezetnek is tagjai, vezetői, van

módunk mások elveiből, munkastílusából ízelítőt kapni. Ugyanez vonatkozik a *Körön* kívüli környezeti nevelők és a mi kapcsolatunkra, valamint - hogy a későbbi fejezetekben felbukkanó példákon túl azért legalább egy, máshová nem férő jó példát is említsünk - az együttműködések eredményére: a Körlánccal közös jelöltünk bekerült az Országos Közoktatási Tanácsba egyedüli környezeti nevelőként.

Muszáj legalább megemlíteni a TIT Stúdiót (ahonnan indultunk, és ahol az irodánk ma van), a Nagycsaládosok Országos Egyesületét (ahol irodánk is volt és rovatunk a NOE Levelek-ben) és – már név nélkül, de hiszen többük neve szerepel másutt e kiadványban – megannyi környezetvédő vagy környezeti nevelési szervezetet, amelyekkel lehetőségünk volt együtt munkálkodni.

A pedagógustársadalom

Sok környezeti nevelő panaszkodik gyakran, hogy egyedül küszködik az óvodájában, iskolájában. Aztán néha kiderül, hogy egy láncreakció indul el az intézményen belül, egyre többen gondolják újra a világ helyzetét, a saját életüket, pedagógusi krédójukat, és magányos tagunk azon veszi észre magát, hogy a tantestület elkezdett észrevehetően zöldülni. Nem tudok olyan esetről, hogy ezt megbánták volna! A szellemi gazdagodás általában jót tesz a tanításnak is.

De nemcsak a zöld-ség révén profitálhatnak a *Kör* létéből a pedagógusok. Több olyan továbbképzésünk volt, több olyan kiadványunk van, amelyek bármelyik pedagógus számára hasznosak lehetnek (a táborozástól tantárgymódszertani kérdéseken át az oktatási projekt szervezéséig vagy a személyes hatékonyság növeléséig).

És – engedtesék meg ez a jubileumi, fokozott önbizalom – a zömmel pedagógusokból álló egyesületünk 15 civil éve, a semmiből startolás után felmutatott minden teljesítményünk példa vagy igazolás lehet bárki számára, hogy a pedagógusok, ha egymással összefognak, a felnőtt társadalom szövedékét szakmai és emberi területen is erősíteni képesek. Mindez csak ráadás a gyermekek körében végzett munkájukra.

A civil társadalom

Ugyanez érvényes akkor is, ha a civil társadalom egészét tekintjük: itt van egy új társadalmi alakulat, amely némi hagyományokat másoktól átvett, saját képére formált, és jelentősen továbbfejlesztett, de leginkább improvizált. Hol evickélt, hol navigált a rendszerváltás utáni másfél évtized heves társadalmi, politikai változásainak éles szirtjei, Szküllái és Karübdiszei között, keresve a szakmai feladatokat és a megoldásuk általi boldogulást, keresve a talpon maradás egyéb lehetőségeit. Példa és tanulság lehet ez bárki civilnek, mint ahogy rengeteg példát kaptunk, rengeteg erőt merítettünk mi is a többiek útkereséséből és -találásából. Vannak civil partnereink, akiknek nagyon sokat köszönhetünk, és akik sokat, többet köszönhetnek nekünk, mint a többiek. Szerencsére sokan vannak, többen, mint hogy itt felsorolásukba fogjunk.

Sajnos a civil társadalom is nagyon szétszórt Magyarországon. Pedig nagy szükség van a különféle nézetek, elvek, érdekek és önzetlenségek szerint szerveződött egyesületekre és más szervezetekre. Ezek, mint a jól működő családok is, erős szövétneket alkothatnak, s az egyén segítésén túl megtartói lehetnek a mai zilált társadalomnak.

A társadalom

A társadalom nemigen tud egyesületünkről. Csendesek vagyunk, vagy legalábbis nem lármázunk, pedig a mai nagy alapzajban csak igen hangosan lehetne kitűnni. Mégis, a

társadalomnak sok tagját érinti a működésünk. Itt vannak legelőbb is a családtagjaink és jó barátaink, akiktől a leginkább érzékelhetően von el minket az önként vállalt, lelkiismeret diktálta kötelesség. Itt vannak a tanítványaink szülei, a könyveink olvasói, a zöld ünnepek passzív résztvevői, hogy csak néhány nyilvánvaló csoportot említsünk. Lassan, de egyre több emberben tudatosul, hogy a környezeti értékrenddel baj van.

És ne felejtsük el azokról sem, akiknek munkát, keresetet, bevételt jelent a *Kör* működése, legyenek könyvkiadók, könyvterjesztők, rendezvényszervezők, oktatók, könyvelők vagy mások.

A gyerekek

E tartalmában szélesedő felsorolás után említsünk meg még néhány különösen kedves vagy fontos csoportot. Első helyen a gyerekeket, zsbongjanak akár az ökokarácsonyon valahol az országban vagy egy erdei vetélkedőn vagy a Mocorgó puli táborban vagy másutt, illetve tanuljanak bármely intézményben, ahol tagtársaink tanítanak.

Jó érzés volt látni azt is, hogy e tizenöt év alatt több gyermek felnőtté érett a *Kör*ben.

Iskolák

Ők elsősorban a pedagógus közösségek révén kerültek kapcsolatba a *Kör*rel, de több programunk nemcsak az emberek, hanem az épületek, az intézmény zöldítését is célul tűzte ki. Néhány iskola pedig rendszeres programok vagy különböző egyedi fejlesztési törekvések „hasznélvezője” lett. Könyvtáraikat szerényen gyarapítják kiadványaink, szertárukat a *Zseblabor*, és a megnevezésükben megjelenő „öko” szócskához talán mi is hozzájárulhattunk. Példaértékű a szakmai kapcsolatunk az Ökoiskola hálózatot működtető Országos Közoktatási Intézettel. Programjaink révén példát mutattunk arra is, hogyan működjenek jobban együtt az iskolák a fenntartóikkal, a helyi társadalommal.

Pedagógusképző intézmények

A felsőoktatási intézmények közül elsősorban őket kell megemlíteni. Rengeteg tagunk tanít ilyen helyeken, nekik a szakmai háttér kialakításában segíthettünk, fiatal tanítványaik közül soknak a szakdolgozata, pályakezdése, a kezdeti lendület megszerzése fűződik a *Kör*höz. Szerepet vállaltunk abban, hogy az ország hat tanárképző intézményének környezettanó hallgatóit közös projekt keretében ismertessük meg a globális nevelés kérdéskörével. Aktív kapcsolatunk van a beregszászi II. Rákóczi Ferenc főiskolával, ami a *Kör* határon túli hatására is példa egyben. A többről már volt szó más érdekcsoportok említésénél.

Múzeumok

Külön említenem kell a múzeumokat, mert körülöttük hosszú évek óta folyik a *Kör*nek vagy a múzeumi csoportnak ilyen-olyan munkája. Az évek során sok (elsősorban fővárosi és az országos találkozók helyszínén lévő) múzeumba látogattak el pedagógus tagjaink, és ezek a múzeumok újabb kis látogatókat fogadtak a későbbiekben. Több konferenciánk és szívós törekvésünk a múzeum és az iskola közelítéséért jelentős szakmai eredményeket hozott, részben az együtt végzett munka, részben kiadványaink révén.

A Magyar Természettudományi Múzeumot itt megilleti egy rövid bekezdés. 15 évvel ezelőtt a székhelyét, postacímét, irodáját adta a *Kör*nek, valamint számos apró segítséget (amit azért sokunk munkahelye megadott, valljuk be, legtöbbször észrevétlenül kis tételek formájában). Több rendezvény a múzeum helyiségeit vette igénybe, mások új látogatókat hoztak oda. Több

kiadványban társak voltunk (és remélhetőleg leszünk). Épp most formálódik egy európai projektben való együttműködésünk...

Az államigazgatás

Budapest XI. kerületének Önkormányzata egyesületünket kérte fel arra, hogy elindítsuk a kerületben azokat az iskolákat is a „zöldülés” felé, amelyek eddig kevésbé voltak érzékenyek erre a fontos kérdésre. Volt egy időszak, amikor a környezetvédelmi kormányzat olyan komolyan vette a civil környezetvédők és környezeti nevelők munkáját, olyan mértékben gondolta támogatandónak, hogy évente lehetőséget adott meghívásos pályázaton való részvételünkre. Mi részben így erősödünk meg tevékenységeinkben. Aztán mi magunk rukkoltunk ki a Stratégiával, ami mindkét alkalommal kormányzati támogatással jelenhetett meg, és amelynek egyes részei a nemzeti szintű környezetvédelmi programba is bekerültek. Ennek angol változatát bármelyik vendégnek büszkén lehetett átadni. Az EETIPs külföldi támogatással jött létre, s a szerződést a mi elnökünk és az USA elnöke (legalábbis a megbízottja...) írta alá. Egyesületünk így az országimázs fényesítéséhez is hozzájárulhatott. A KöNKomP létrejöttében szakértői szerepünk volt (megszűnését viszont nem akadályozhattuk meg). Több tagunk, vezetőnk tagja magas rangú civil vagy ágazati bizottságoknak. Egyáltalán: kiemelten közhasznú minősítésünket avval érdemeltük ki, hogy állami feladatokat vállalunk át. Nem túlzás tehát ebben a felsorolásban ilyen messzire jutni.

A jövő emberisége

A bevezetőben ígérettem valami „még ennél is több”-et, hát erre gondoltam. Nem lehetünk érdekesek a meg nem születetteknek, hiszen nem tudhatnak még rólunk. De azért, hogy a számunkra fontosak ők, fontossá válunk a számukra mindannyian. Jelentőssé válik az, amit képviselünk, amit el szeretnénk érni. Ahhoz, hogy legyen, aki élvezi a földi természet és lét áldásait, és hogy legyenek a természetnek, az emberi környezetnek áldásai, elsőként a mai környezettel kell óvatosabban, körültekintőbben, barátságosabban bánnunk nekünk, a mai emberiségnek. Ezt a mi köreinkben már épp elég jól tudjuk. Reméljük, lesznek sokan, akik megértik ezt, és lesznek majd, akik emlékezhetnek ránk, erre a korra...

Vásárhelyi Tamás